

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. Дата оновлення: 01.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 20.06.2021)

2. Кодекс України про адміністративні правопорушення. Дата оновлення 27.05.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text> (дата звернення: 20.06.2021).

Мазур Т.В.,

к.ю.н., доцент, головний науковий співробітник
відділу організації наукової діяльності та захисту прав
інтелектуальної власності Національної академії внутрішніх справ,
Заслужений юрист України

Саєнко О.С.,

к. ю.н., доцент кафедри конституційного та кримінального права
ННІ «Юридичний інститут «Київського національного економічного
університету імені Вадима Гетьмана», Заслужений юрист України

Янчук А.О.,

д.ю.н., професор, радник Першого заступника
Голови Верховної Ради України, Заслужений юрист України

КОНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЯ І ВЕРХОВЕНСТВО ПРАВА ЯК ДЖЕРЕЛА РЕАЛЬНОСТІ ПРАВОВІДНОСИН В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОГО КОНСТИТУЦІОНАЛІЗМУ

Правові поняття початку ХХІ століття не відображають новацій, які стали реаліями сучасного світу. Конституційне будівництво перестало бути справою, яка входить у внутрішню компетенцію держави, тому в процесі сучасних конституційно-правових досліджень необхідно враховувати нові потреби та інтереси народу як суб'єкта конституційно-правових відносин [1, с. 3]. Однією з таких потреб в сучасних умовах глобалізаційного розвитку є питання конституціоналізації різноманітних сфер суспільного життя, яке, в тому числі сприяє наближенню конституційних норм до реальних суспільних відносин.

З огляду на зазначене, виникає питання, а яка має бути форма такої конституціоналізації. Традиційно під юридичною основою, базисом конституціоналізації безумовно розуміється конституція, в якій акумульовано правові норми вищого порядку щодо всієї національної правової системи. З огляду на зазначене, традиційним способом конституціоналізації тих чи інших суспільних відносин є включення відповідних норм у текст конституції. Однак останнім часом вагому роль у конституційній модернізації, а, отже, і у конституціоналізації відповідних положень відіграє Конституційний Суд України, як єдиний орган конституційної юрисдикції в Україні, який надає офіційне тлумачення нормам Основного Закону України, а також встановлює відповідні правові позиції.

Саме тому в наукових колах все частіше лунають дискусії про необхідність вивчення та аналізу модернізаційного потенціалу Конституційного Суду України. На нашу думку, таке дослідження має будуватись не на безвідносних, вибіркових аспектах діяльності єдиного органу конституційної юрисдикції, а в першу чергу на емпіричному матеріалі, що дозволить системно дослідити таку проблематику не тільки з точки зору позитивістського праворозуміння, а й врахувати існуючий досвід взаємозв'язку та взаємовпливу права і моралі, закону і моралі, національних особливостей, звичаїв, традицій та фундаментальних правових принципів, норм тощо.

Сучасне українське суспільство стоїть перед проблемою побудови конституційної держави, у якій пануватиме Основний Закон, визнаватимуться і гарантуватимуться конституційні права і свободи громадян України. На цьому шляху перешкодою стоїть конституційний нігілізм влади і правовий інфантилізм більшості громадян, який руйнує всі спроби окремих державних діячів та політичних сил налагодити нормальне конституційне життя Українського народу. Звідси випливає, що осмислення української конституційної дійсності з позицій принципу верховенства права, має стати об'єктом усвідомлення не лише для фахівців, але й для всіх громадян, від яких у кінцевому рахунку залежать зміни у суспільстві та державі.

Між тим, є очевидним, що вплив українського національного колориту на утвердження принципу верховенства права має спиратись на українську історію, традиції, національну самобутність та менталітет. Це, на нашу думку, вимагає від суспільства підвищення рівня правосприйняття конституційного принципу верховенства права, бо без цього не можна сформувати конституційну ідеологію та внести практичні зміни в наше конституційне життя.

Виходячи із наведеного необхідно дослідити питання конституційної модернізації в контексті національного ґрунту усвідомлення верховенства права через призму вітчизняної філософії, літератури, культури, виокремлення рішень Конституційного Суду України як основної зовнішньої форми виразу верховенства права в його національному вимірі та відхід від догматичних уявлень про соціальну державу як продукт діяльності системи державних органів, актуалізація уваги на конституціоналізмі як основному механізмі побудови такої держави.

Останнім часом відбувається переосмислення всіх фундаментальних філософських, культурних, літературних цінностей. Дане переосмислення відбувається на ґрунті домінування ідей природного права: рівності, справедливості, гуманності, довіри тощо, які є складовими елементами доктрини верховенства права.

Дана тенденція завдячує закріпленню на конституційному рівні принципу верховенства права (стаття 8 Конституції України), що стало поштовхом до впровадження його сутності в національну культуру, літературу, філософію.

В Україні засади верховенства права закріплено в Основному Законі держави та конкретизовано в правових позиціях Конституційного Суду України, в чинному законодавстві. На жаль, в українській юридичній науці немає достатньо обґрунтованих концепцій та практик застосування верховенства права в різних галузях і сферах правового життя. Саме тому позиції Конституційного Суду України в даних питаннях є особливо важливими та актуальними і впродовж тривало часу використовуються для прийняття тих чи інших рішень. В даному контексті варто, зокрема, згадати Рішення Конституційного Суду України від

2 грудня 2004 року № 15-рп/2004 [2], від 12 січня 2010 року № 1-рп/2010 [3], від 9 липня 2007 року № 6-рп/2007 [4], від 20 грудня 2017 року № 2-р/2017 [5], від 11 червня 2020 року № 7-р/2020 [6] тощо.

В науці конституціоналізм розглядається як суспільно-політична система, яка обмежує владне свавілля та визначає гарантії прав людини та основоположних свобод. У вузькому значенні конституціоналізм втілюється у діяльності органів конституційної юстиції по перевірці правових актів органів публічної влади на предмет їх конституційності [7, с. 104]. Саме такі властивості конституціоналізму як обмеження владного свавілля, визначення гарантій прав та основоположних свобод людини через перевірку Конституційним Судом України правових актів органів влади на предмет їх конституційності дозволяє віднести конституціоналізм до основного механізму побудови в Україні правової, соціальної держави.

Таким чином конституціоналізм в сучасних умовах загальносвітової інтеграції і глобального розвитку як явище та конституціоналізація як процес є пріоритетними механізмами побудови в Україні людиноорієнтованої держави, що забезпечується, в тому числі, перевіркою Конституційним Судом України правових актів органів влади на предмет їх відповідності загальним постулатам верховенства права.

Список використаних джерел:

1. Щербанюк О.В. Народний суверенітет і реалізація владоспроможності демократичної держави: монографія. Книга II. Монографія. К.: Логос, 2013. 306 с.

2. Рішення Конституційного Суду України від 2 грудня 2004 року № 15-рп/2004 у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статті 69 Кримінального кодексу України (справа про призначення судом більш м'якого покарання). *Офіційний вісник України* від 26.11.2004. № 45.Ст. 41.

3. Рішення Конституційного Суду України від 12 січня 2010 року № 1-рп/2010 у справі за конституційним зверненням товариства з обмеженою

відповідальністю «Міжнародний фінансово-правовий консалтинг» про офіційне тлумачення частини третьої статті 99 Цивільного кодексу України. *Вісник Конституційного суду України*. 2010. № 2. С. 7.

4. Рішення Конституційного Суду України від 9 липня 2007 року № 6-рп/2007 у справі за конституційним поданням 46 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статей 29, 36, частини другої статті 56, частини другої статті 62, частини першої статті 66, пунктів 7, 9, 12, 13, 14, 23, 29, 30, 39, 41, 43, 44, 45, 46 статті 71, статей 98, 101, 103, 111 Закону України «Про Державний бюджет України на 2007 рік» (справа про соціальні гарантії громадян). *Офіційний вісник України* від 27.07.2007. № 52. Ст. 138.

5. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 49 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) пункту 7 частини другої статті 42 Закону України «Про вищу освіту» від 20 грудня 2017 року № 2-р/2017. *Офіційний вісник України* від 02.03.2018. № 18. С. 71.

6. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 55 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) статті 375 Кримінального кодексу України від 11 червня 2020 року № 7-р/2020. Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/card/v007p710-20>

7. Савчин М.В. Конституціоналізм, демократія і державний суверенітет. *Конституція і народний суверенітет в Україні: проблеми теорії і практики реалізації*. Збірка наукових праць / За заг. ред. Кампа В.М., Савчина М.В. К., 2008. 249 с.